

Sió tâm "Formosa ê Sîkhong lángi".

Lîm longBín

Kàuiók pō bat panhoat sōi "thuitián bógi kiatchhut kônghiàn chióng" hō chin chē lâng, Tân Kimsūn siansiⁿ tòh sī tit tiòh piáu-chiong ê jînsū chi it, m̄ chai chitê chiónghāng sī m̄ sī pauhâm tui Tân Kimsūn tng nī lâi tui Tâigí bûnhák tī thuitián kah chhôngchok hongbīn ê kônghiàn? Nāsī ū, chinchiàⁿ sī bêng-hù kîslit; nāsī bô, engkai lēnggōa koh chài piáu-chiong i tui koanhē bógi bûnhák ê kônghiàn chiah koh khah sektòng, koh khah ū kàugiáh lâi piáu-iông i ê sêngchiū, inūi lólek tī bógi ūntōng á sī sūbū ê lâng chin chē, m̄ koh ē tàng siōng Tân Kimsūn chit chióng, tōngsī mīnōa tī bógi bûnhák jîchhiáⁿ íkeng ū siong-tong sêngchek koh tng nī m̄ bat lióh'á lóechi ê lâng chin chió.

Kòjîn số chai, Tân Kimsūn tī 1995 nī khaisí chhamú Tâigí bûn ūntōng, tōngsī chīnlék tī Tâigí bûnhák chhôngchok, tui sin si chhuthoat, koh chài khoktōa kàu sòaⁿ bûn, chokphín ê chit kah liōng lóng puttoān teh chīnpō, kengkòe cháp nī hânchhong kasiōng gō nī ná khó iô ê jîn kiông chī put kiông ê phahpiàⁿ, íkeng oānsêng saⁿ pún sichíp kasiōng chit pún sòaⁿ bûnchíp ê chhutpán, lūn sòliōng tī Tâigí bûnhák kài tiong íkeng thang liátjip thâu-chêng, hó sichok ê chit kah liōng mā chhiauóat bē chió chiānpòe sījîn, m̄ koh i ê pitkan bênghián sī bákchiap chhiongphài, chòekīn kú nī lâi iáu "chatgōa sengki", chhun hiòng siósoat lénghek jîchhiáⁿ khoàisok seⁿthòan, ū tang s'á mā siá kóa bûnhák lūnsút, khòaⁿ i ê chokphín kah hoathùn ê thêngtō, siongsìn Tân Kimsūn bô gōa kú ē chiāⁿ chò sitchi miákui ê choān hongūi Tâigí chokka.

Kinnī (2011) i ū chit pún kēōe sèng siáchok ê Tâigí siósoat chíp oānkó, chheh miá kiòchò "Formosa ê Sîkhong lángi", siulók chápê téphiⁿ, chóng jīsò iok cháp bān. Khòaⁿ i ê lōeiông, chit pún siósoat chíp engkai sī sēngsòa chokchiá chêng chit pún kēōe sèng siáchok ê sichíp "Chit châng bûnhák chiū" ê siáchok líliām chhôngchok ê, tòh sī soánték kókim pōhūn jīnbút ê sūchek, kā i choānsiá chiāⁿ chò ū léksú ìhâm ê hēliát téphiⁿ, kijián chokchiá kā "Chit châng bûnhák chiū" hùtê chò "Tâioān jīnbút si", àn "Formosa ê Sîkhong lángi" ê chokphín sèngchit, chūjiān ē tàng chhengchò "Tâioān jīnbút siósoat", kā in chhengchò "siósoat" á bô kiòchò "toānkì", sī inūi chokphín ê lōeiông chhut tī tōchoān ê khah chē, che sī hikò hêng bûnhák ittēng ē ū ê hiānsiōng, suijiān sī hikò ê jīnbút toānkì, m̄ koh nāsī ē tàng hō lâng

小談《Formosa ê 時空演義》

林央敏

教育部 bat 頒發所謂「推展母語傑出貢獻獎」hō真 chē 人，陳金順先生 tòh 是得 tiòh 表彰人士之一，m̄知 chitê 獎項是 m̄ 是包含對陳金順長年以來對台語文學 tī 推展 kah 創作方面ê 貢獻？若是有，真正是名副其實；若是無，應該另外 koh 再表彰伊對關係母語文學ê 貢獻 chiah koh khah 適當、koh khah 有夠額來表揚伊ê 成就，因為努力 tī 母語運動á 是事務ê 人真 chē, m̄ koh ē tàng 像陳金順 chit 種，同時 mīnōa tī 母語文學而且已經有相當成績 koh 長年 m̄ bat lióh'á 餒志ê 人真少。

個人所知，陳金順 tī 1995 年開始參與台語文運動，同時盡力 tī 台語文學創作，tui 新詩出發，koh 再擴大到散文，作品ê 質 kah 量 lóng 不斷 teh 進步，經過十年寒窗加上五年 ná 苦窯 ê 人窮志不窮 ê 拍拚，已經完成三本詩集加上一本散文集ê 出版，論數量 tī 台語文學界中已經 thang 列入頭前，好詩作 ê 質 kah 量 mā 超越 bē 少前輩詩人，m̄ koh 伊ê 筆桿明顯是墨汁充沛，最近幾年來 iáu 「節外生枝」，伸向小說領域而且快速生炭，有 tang 時á mā 寫寡文學論述，看伊ê 作品 kah 發奮 ê 程度，相信陳金順無 gōa 久 ē 成做實至名歸ê 全方位台語作家。

今年（2011）伊有一本計畫性寫作ê 台語小說集完稿，冊名叫做《Formosa ê 時空演義》，收錄十個短篇，總字數約十萬。看它ê 內容，chit 本小說集應該是承續作者前一本計畫性寫作ê 詩集《一櫟文學樹》ê 寫作理念創作ê，tòh 是選擇古今部分人物ê 事蹟，kā 它撰寫成做有歷史意涵ê 系列短篇，既然作者 kā 《一櫟文學樹》副題做「台灣人物詩」，按《Formosa ê 時空演義》ê 作品性質，自然 ē tàng 稱做「台灣人物小說」，kā in 稱做「小說」á 無叫做「傳記」，是因為作品ê 內容出 tī 杜撰 ê khah chē，這是虛構型文學一定 ē 有ê 現象，雖然是虛構ê 人物傳記，m̄ koh 若是 ē tàng hō 人讀來感覺比歷史

thák lâi kámkak pí léksú khah chinsít, siósoat chokphín chiū tit tiòh chhópō ē sêngkong. Tan tui chitê koantiám lâi khòan "Formosa ē Sîkhong lángī" chit pún siósoat chip, ū pòan" sò ē chokphín tòh sī chêng gō phi" lóng sng sī sêngkong ē, tékpiát sī kítiong ē saⁿ phiⁿ thang khòan" chò sī Táigí siósoat ē kachok, che saⁿ phiⁿ hunpiát sī "Bák kàng chhiu chhióng", "Thiⁿ lòh âng hō" kah "Bóesia".

Pitchiá hoatkian "Formosa ē Sîkhong lángī" ē kok phiⁿ goânlâi sī ànchiàu lōeiông ē léksú ē sī sū, tui kóchâ kàu taⁿ pianpâi chò chheh, ū kóa chokphín í jînbút chò tionsim, ū kóa chokphín í sūkiāⁿ chò chuték, í jînbút ūi tionsim chúkak ē chichió lóng "tâusiā" tiòh Tâioan kókim ē chitê chinsít ē lâng, hoännā tui Tâioan sú ū kóa chêngkhak jînti ē lâng, khóilêng ē kámkak siósoat tiong ē chúkak ū: Tēⁿ Sêngkong, Chu ltkùi, Lōa Hô, Phēⁿ BêngBín, Chhò Chèngliông téng lâng, í sūkiāⁿ ūi chuték ē, suijiân bô chitê tionsim chúkak, m̄ koh chin chē kaksek mā sī sitchāi ū hit ē lâng, chiahê sitchāi ū hit ē lâng ē kaksek ū ē titchiap siá sèⁿ miá, chhinchhiūⁿ Chengài chhinông, Lâm Hiântông, Kó Chìn hú... ū ē chhú ké miá lâi tâuiáⁿ, chhinchhiūⁿ "Chiā Thiⁿ (Íuⁿ Kúi)"、"Thng Koktòng (Thng Siújîn)"、"Ko Gīseng (Ko ltseng)"...á siōng bók chit phiⁿ ē hiānsít chêngkeng khng tī bīlâi, siá bīlâi chìngheng sek ē "léksú", siók tī bīlâi ē chêngchat tongjiân lóng siók hikò, kítiong chúkóng ū chinsít jînbút í chinsít lângmiá "chhamú iánchhut" ē sūkiāⁿ mā sī hikò. Tui ísiōng ē sūsút, thókchiá tòh chhaiáⁿ chit pún siósoat chip ē múi chitê téphiⁿ, lóng sī siók chêngtī sèng chin kiông ē koân bôhóng hikò hêng môsek, jîchhiáⁿ ū léksú lâihâm ē siósoat, ài ká chit lūi siósoat siá kah chin hó, lân tō chin koân, sipkoàn siá kē bôhóng chokphín ē chokka tú tiòh chit lūi koân bôhóng têchâi, khióngkiaⁿ bōe siá tòh seng kiaⁿ kah thèchhut; Tân Kimsūn m̄ kiaⁿ thiauchiàn, í chitê siá siósoat ē sin chhiú lâi táchō pún chheh, ē tàng ū chiānsút ē sêngchiū, sitchāi íkeng chin bô kántan.

Chokchiá áne pianpâi, tongjiân sī khiā tī léksú iángī ē siōngthài, m̄ koh sè thák kokpiát ē phiⁿ chiuⁿ, ē hoathiān chokchiá ūi tiòh kòsū ē pòkiók, bô ittēng ànchiàu síkan sūnsī lâi sūsút. Pitchiá ū thák sī phiⁿ liáuāu, khakjīn chokchiá íkeng huisiông ū lênglék lâi anpâi chêngchat kiatkò, mā chin kángkiù kīsū hongsek, kui pún chheh ūniông bē chió sūsút ē kikhíáu, kantaⁿ sī ū kóa sóchāi ē sūsút choánchiat bô chhúlí hósè, kihoat ē ūniông mā bô kàu chūjiân íⁿ kút iôngháp. Che ígōa, góa iáu hoatkian chitê koài hiānsiōng, tòh sī khah chá (2007.7 ~ 2010.2) siá ē chokphín lóng pí koh khah āu (2010.10'2011.10)

khah 真實, 小說作品就得 tiòh 初步ē成功。單 tui chitê 觀點來看《Formosa ē 時空演義》chit 本小說集, 有半數ē作品 tòh 是前五篇 lóng 算是成功ē, 特別是其中ē三篇 thang 看做是台語小說ē佳作, 這三篇分別是《目降鬚鬚》、《天落紅雨》kah 《尾聲》。

筆者發見《Formosa ē 時空演義》ē 各篇原來是按照內容ē歷史ē時序, tui 古早到 taⁿ 編排做冊, 有 kóa 作品以人物做中心, 有 kóa 作品以事件做主軸, 以人物為中心主角 ē 至少 lóng 「投射」tiòh 台灣古今ē一個真實ē人, 凡若對台灣史有 kóa 正確認知ē人, 可能 ē 感覺小說中ē主角有: 鄭成功、朱一貴、賴和、彭明敏、蔡正隆等人, 以事件為主軸 ē, 雖然無一個中心主角, m̄ koh 真 chē 角色 mā 是實在有 hit ē 人, chiahê 實在有 hit ē 人ē角色有ē直接寫姓名, 親像貞愛親王、林獻堂、辜振甫...有ē取假名來投影, 親像「謝天(楊達)」、「湯國棟(湯守仁)」、「高義升(高一生)」...á siōng 尾一篇ē現實情景 khng tī 未來, 寫未來進行式ē「歷史」, 屬 tī 未來ē情節當然 lóng 屬虛構, 其中準講有真實人物以真實人名「參與演出」ē事件 mā 是虛構。Tui 以上個敘述, 讀者 tòh 知影 chit 本小說集ē每一個短篇, lóng 是屬政治性真強ē高模仿虛構型模式, 而且有歷史內涵ē小說, ài ká chit 類小說寫 kah 真好, 難度真 koân, 習慣寫 kē 模仿作品ē作家 tú tiòh chit 類高模仿題材, 恐驚未寫 tòh 先驚 kah 退出; 陳金順 m̄驚挑戰, 以一個寫小說ē新手來打造本冊, ē tàng 有前述個成就, 實在已經真無簡單。

作者 áne 編排, 當然是 khiā tī 歷史演義ē常態, m̄ koh 細讀各別個篇章, ē 發現作者為 tiòh 故事ē佈局, 無一定按照時間順序來敘述。筆者有讀四篇了後, 確認作者已經非常有能力來安排情節結構, mā 真講究記事方式, kui 本冊運用 bē 少敘述 ē 技巧, kantaⁿ 是有 kóa 所在ē敘述轉折無處理好勢, 技法ē運用 mā 無夠自然圓滑融合。這以外, 我 iáu 發見一個怪現象, tòh 是 khah 早 (2007.7 ~ 2010.2)寫ē作品 lóng 比 koh khah 後

(chù, Chit n̄ng chò siáchok n̄goèh sī kinkì chokchiá tī kok phiⁿ bóeliu só piauchù ê oânkó jítkî, sitchè siōng, chit n̄ng chò n̄goèh ê siáchok sīkan t̄ngtō kiámchhái lóng tiòh óng chêng chengka chítkóa, inūi pún chheh kok phiⁿ m̄ sī n̄ng chheng jī í lâi ê kék téphiⁿ á sī sió phín si bûn, inūi ánnē kok phiⁿ khaisí t̄ng pit ê s̄jit kah oânkó ê s̄jit khólêng lī kah h̄ngh̄ng.) Siá ê chokphín khah hó, j̄chhiáⁿ hó chin chē. Chêng chiá bûnjī ū chhimtō, mā khah ū tiūⁿbīn ê hāukó; hiō chiá bûnjī tiantò khah khiàm hiatbah, khah chē sī khàikoah chêngchat ê pēⁿbīn sūsút. Sī ánnē? Nāsī pitchiá thàmthó liáu bô m̄ tiòh, khah āu siá ê kúi phiⁿ engkai sī kipchiūchiong ê sánphín, chêng chiá n̄ng nī pòàⁿ chia siá oānsêng sī phiⁿ, hiō chiá chít nī tòh siá lák phiⁿ, j̄chhiáⁿ āu lák phiⁿ ê j̄sò sī chêng sī phiⁿ ê n̄ng pōe t̄ng. Khókian chōsêng chêngāu chokphín iuloát chi pát ê goānin, m̄ sī chokchiá ê siáchok lēnglèk chhuthiān tōa tòthèlu, khiok sī siūⁿ beh kínkin oānsêng á sī chhinchhái kau chhai ê kiátkó. Góa siūⁿ chíàu chokchiá siáchok ê sī mài kóaⁿ sīkan, chit pún siósoat chip ittēng ē ū koh khah koān ê iuchit báttō.

"Formosa ê Sīkhong lán̄gī" chit pún Tâigí siósoat chip ê gígiān huaiōng oáh, mā huaiōng ū Tâigí bī. Ithiōng inūi Tâigí khiàmkhòat kok kip hákhāu ê kiōnglèk kàiok kah t̄aichiōng thoānmūi ê tiūⁿhék liānsíp, inūi ánnē beh ēng chit chiōng kiōngkiōng beh pòàⁿsī bē oáh ê choátkéng gígiān lâi piáuhiān koān bōhóng tēchài, j̄chhiáⁿ chhaputto oānchōan ēng Hàn̄jī susiá, thang kóng siōng khùnlân kā chit chiōng bûnhák gígiān (Tâigí) sūnhò, kòekhì ū kóa Tâigí chokchiá, á sī khiá tī siūⁿ beh káiok chitê buntê, á sī chhut tī siūⁿ beh kuipī chitê lánchhù, hoānnā tú tiòh piáutát siōng ê susiá lánchhù, thongsiōng ē chháchhú n̄ng chiōng "kuipī hoat" lâi káiok, it sī choán chitê oan, kái iōng pátê hongsek, pátê khah ngēchiáⁿ ê Hàn̄jī gísú lâi piáutát; jī sī kuikhì ēng chùim tòngchò phengim jī lâi t̄aithè Hàn̄jī, j̄chhiáⁿ soánték íkeng khaugí hò j̄chhiáⁿ iōng piáutát ê sūbū lâi siá. Chêng chiá bô hoattō khoktián Tâigí ê piáuhiān lát, iáu ē kiámsún Tâigí ê goānbī kah oáhlát, inūi kuipī liáu pōhūn ê Tâigí konglêng; hiō chiá mā bô hoattō khoktián Tâigí ê piáuhiān lát, inūi bô hoattō chhòngchō Tâigí, bô khùilát lâi bíhò Tâigí, j̄chhiáⁿ kantaⁿ ē tàng susiá kē bōhóng ê tēchài. Pitchiá koankhòan "Formosa ê Sīkhong lán̄gī" ê Tâigí, ū hoatkak pitchiá tī chia kóng tiòh ê gígiān buntê, Tân Kimsūn lóng íkeng tōatōa khekhók, nāsī Tâigí bûn ū sūi "Tâigí sūntō", chit pún siósoat chip ê "Tâigí sūntō" choattūi bē su tī chítkóa tōaliōng lāmēng Lômājī ê Hàn-Lô sek siósoat, che engkai sī chokchiá

(2010.10'2011.10) (註：Chit 兩組寫作年月是根據作者 tī 各篇尾溜所標注ê 完稿日期，實際上，chit 兩組年月ê 寫作時間長度 kiámchhái lóng tiòh 往前增加一 kóa，因為本冊各篇 m̄ 是兩千字以內ê 極短篇á 是小品詩文，因為ánnē 各篇開始動筆ê 時日 kah 完稿ê 時日可能離 kah 遠遠。) 寫ê 作品 khah 好，而且好真 chē。前者文字有深度，mā khah 有場面 ê 效果；後者文字顛倒 khah 欠血肉，khah chē 是概括情節ê 平面敘述。是án 怎 ē ánnē？若是筆者探討了無 m̄ tiòh，khah 後寫ê 幾篇應該是急就章ê 產品，前者二年半 chia 寫完成四篇，後者只有一年 tòh 寫六篇，而且後六篇ê 字數是前四篇ê 兩倍長。可見造成前後作品優劣之別ê 原因，m̄ 是作者ê 寫作能力出現大倒退 lu，卻是想 beh 緊緊完成á 是 chhinchhái 交差ê 結果。我想只要作者寫作ê 時 mài 趕時間，chit 本小說集一定 ē 有 koh khah koān ê 優質密度。

《Formosa ê 時空演義》chit 本台語小說集ê 語言非常活，mā 非常有台語味。一向因為台語欠缺各級學校ê 強力教育 kah 大眾傳媒ê 場域練習，因為ánnē beh 用 chit 種強強 beh 半死 bē 活 ê 絕境語言來表現高模仿題材，而且差不多完全用漢字書寫，thang 講 siōng 困難 kā chit 種文學語言（台語）純化，過去有 kóa 台語作者，á 是 khiá tī 想 beh 解決 chitê 問題、á 是出 tī 想 beh 規避 chitê 難處，凡若 tú tiòh 表達上ê 書寫難處，通常 ē 採取兩種「規避法」來解決：一是轉一个彎，改用別个方式，別个 khah 硬 chiáⁿ ê 漢字語詞來表達；二是 kui 氣用注音當做拼音字來代替漢字，而且選擇已經口語化而且容易表達ê 事務來寫。前者無法度擴展台語ê 表現力，iáu ē 減損台語ê 原味 kah 活力，因為規避了部分 ê 台語功能；後者 mā 無法度擴展台語ê 表現力，因為無法度創造台語，無氣力來美化台語，而且 kantaⁿ ē tàng 書寫 kē 模仿ê 題材。筆者觀看《Formosa ê 時空演義》ê 台語，有發覺筆者 tī chia 講 tiòh ê 語言問題，陳金順 lóng 已經大大克服，若是台語文有所謂「台語純度」，chit 本小說集 ê 「台語純度」絕

ióngkám bīntùi, bô kuipī gígiân kah bûnjī ê susiá lântê ê kiatkó, góa siūⁿ chokchiá ittēng bat lórlék háksíp jīchhiáⁿ siôngsè thàmthó Tâigí jī^sú, iúki bô siūⁿ beh bôhóng sióhákseng chokbûn——gū tiòh bē hiáu tòh ēng chùim, áⁿne chóngsng ká Tâigí siá siósoat ê lēnglék tōapak thēseng, nāsī Tân Kimsūn ē tàng ká chit chióng siôngsè thàmthó jī^sú ê chengsīn, mā lóng liánsòa bô soethè lâi ēng tī siósoat ê kīsū kiatkò siōng, chheh lâité ê "Tekko tau chhài to "、"29 mê ê hóeéng " chit nng phiⁿ kantaⁿ suiàu koh chàì siókhóa khah ēng lát lâi siukái, tòh ē tàng chiáⁿchò kachok.

Goânlâi, pitchiá tī kúi kògoeh chēng thák oân "Formosa ê Sīkhong lán^gī " ê sī, bat tī chòeāu chit iáh ê khangpéh sóchāi siá lòhlâi kúi kù sng sī bāiphoe, mā sng sī kámsióng ê bûnjī, góa ká chiahê jī chhau tī chia, in kahná sī hō siósoat sin chhiú ê kiàngī, "Chhó siá siósoat chiá, thang tui pún chheh jīpmng, háksíp goân chiap Tâigí sū ê èngiōng kah chēngchiat ê pòkiók. I sī kài tī thoánthóng kóng kòsū kah hiántāi siósoat ká sūkiāⁿ híkék hòà ê tiūⁿbīn thénghiān chi kan."

—2011.08.26, Lâm longBín siá tī Tionglék

對 bē 輸 tī 一 kóa 大量 lām 用羅馬字ê 漢羅式小說，這應該是作者勇敢面對，無規避語言 kah 文字ê書寫難題ê結果，我想作者一定 bat 努力學習而且詳細探討台語字詞，尤其無想 beh 模仿小學生作文——一遇 tiòh bē 曉 tòh 用注音，áⁿne 總算 ká 台語寫小說ê能力大幅提升，若是陳金順 ē tàng Ká chit 種詳細探討字詞ê精神，mā lóng 連續無衰退來用 tī 小說ê記事結構上，冊內底ê 《竹篙門菜刀》、《29 暝ê火穎》 chit 兩篇 kantaⁿ 需要 koh 再小 khóa khah 用力來修改，tòh ē tàng 成做佳作。

原來，筆者 tī 幾個月前讀完《Formosa ê 時空演義》ê時，bat tī 最後一頁ê空白所在寫落來幾句算是眉批，mā 算是感想ê文字，我 ká chiahê 字抄 tī chia, in kahná 是 hō 小說新手ê 建議：「初寫小說者，thang tui 本冊入門，學習原汁台語詞ê應用 kah 情節ê佈局。它是介 tī 傳統講故事 kah 現代小說 ká 事件戲劇化ê場面呈現之間。」

—2011.08.26，林央敏寫 tī 中壢